

cum sit contra ius naturae reum inauditum punire. Vide hæc in D. Thom. in 4. dist. 37. quæst. 2. artic. 1. quod docet August. lib. 2. de Adult. coniug. ubi ait: *Non licet homini Christiano adulteram coniugem occidere, sed tantum dimittere.*

213 Idem dic de ipso marito respectu adulterij; quia eadem, vel potius fortior invenitur ratio; & idem dic de illo, qui cum sua filia, aut sorore, aut matre alium comperit in fornicatione. Et advertete, quod si aliquis inveniat Clericum turpiter agentem cum uxore, matre, sorore, aut filia, non incurret, etsi peccet, excommunicationem contra percussorem Clerici, ex cap. Si vero, 1. de sentent. excommun. ut videri est in Palao de cens. disp. 3. punct. 23. §. 3. num. 13. Incurret tamen irregularitatem occidendo eos, aut alterum, ut omnes adstruunt, teste Curs. Moral. tom. 3. tract. 13. cap. 2. punct. 1. num. 16.

214 Non damnatur hic 1. quod si Iudex committat marito executionem sententiae, licet possit iste esse illius executor. Et quod si ipse maritus sit Iudex, possit eam capitis damnare per sententiam, deposito in his odio; & vindicta; non tamen potest eam, ut persona privata occidere.

215 2. Non damnatur, quod si maritus inveniat uxorem, & adulterum paratos ad adulterium, & non velint desistere per eius praesentiam, & minas, possit eos occidere, si non suppetat aliud

medium, quia est iusta honoris defensio. Ita Curs. Moral. tom. 3. tract. 13. cap. 2. punct. 1. num. 17.

216 3. Non videtur hic damnari, quod si maritus inveniat adulteros in fragranti, & minetur ipsis, se eos occisurum, si non se avertant à perpetranda iniuria, & noluerint, possit eos occidere servato moderamine; nam est iusta defensio continuationis offensae, & propositio loquitur absque hac prudenti limitatione. Vide à paritate explicationem proposit. 30. ab Innocent. XI. damnatae, n. 659.

VIGESIMA PROPOSITIO.

*RESTITUTIO A PIO QUINTO
imposita Beneficiatis, non recitantibus, non debetur in conscientia
ante sententiam declaratoriam
Iudicis eo quod sit poena.
Damnata.*

EXPLANATIO.

217 **A**dvertendum est 1. quod humanus Legislator obligare potest ad poenam iustam in conscientia, hoc est, ante sententiam iudicis. Ita Tapia, lib. 4. quæst. 10. art. 8. Salas de legib. disp. 15. sect. 2. num. 25. Cursus Moral. tom. 3. tract. 11. cap. 2. punct. 3. num. 56.

218 Advertendum 2. quod non est proprie poena, quæ à Pio V. Beneficiatis imponitur non faciendi suos fructus, si non recitaverint: sed inhabilitas ad faciendos

dos eos suos, quod legitime fieri potest, cum hoc Ecclesiae iurisdictioni, seu administrationi, quam in hæc bona habet, subiiciatur, & constat ex verbis Decretorum Leon. X. & Pij V. Nam in vno ait Pontifex: *Beneficiorum suorum fructus, suos non faciant, & ex sequentibus: Sed eos, tanquam iniuste perceptos, erogare teneantur.*

219 Advertendum 3. quod Beneficiatus, quamvis non recitet Officium Divinum primis sex mensibus post obtentam pacificam possessionem Beneficij, non tenetur aliquid restituere, ut ait Castro Palao, 2. part. tract. 7. disput. 2. punct. 7. num. 2. cum alijs, quos affert, qui probant ex Const. Concilij Lateranens. & ex Bulla Pij V. Alia, quæ circa hoc decretum, & Officij Divini recitationem, scire debent Beneficiati, videri possunt in Villal. tom. 1. tract. 24. à dis. 10. & 17. & in Cursu Moral. tract. 16. cap. 2. punct. 4. & cap. 3. à punct. 4. & in foro consc. tract. 2. cap. 5. §. 6. num. 228.

220 Sentiendum est ergo, quod restitutio imposita à Pio V. Beneficiatis non recitantibus, debetur in conscientia ante sententiam iudicis, eo quod non est proprie poena, quia ita declarat Alexand. Ratio est posita num. 218. & etiam si dicamus, quod est poena, manet quoque damnata hæc propositio propter dict. num. 217. nam si hæc poena est, intendit Iudex Canonicus, ut in hac damnatione patet, quod obliget in con-

scientia, id est, ante sententiam Iudicis.

221 Et addo, quod licet in specie non damnetur hic opinio asserens, quod Beneficiatus, qui vno, vel altero die non recitat, ut si per annum octo dies non recitaverit, non obligatur ad restitutionem; ut ait Enriq. Aug. sect. 36. quæst. 28. num. 73. Tamen iudico illam improbabilem, quia directe opponitur decreto Pij V. Ita Torrecill. hic, num. 42.

222 Adverte, quod si non datur peccatum grave in omittenda recitatione, nec etiam est obligatio restituendi, ut colligitur ex illis verbis Concilij Lateran. *Legittimo impedimento cessante.* Ita Palao, tom. 2. tract. 7. disp. 2. punct. 7. num. 3. & alii.

223 Vnde si parva materia omittatur, quæ talis sit iuxta opinionem probabilem, nulla erit obligatio restituendi, etsi quantitas fructus illi correspondentis magna sit. Sanchez lib. 4. Summ. cap. 3. num. 13.

224 Insuper si ex qualibet hora omittatur parva materia, nec erit obligatio restituendi, etiam si omnes parvæ illæ materię relictæ faciant gravem materiam respectu totius officij, ac proinde peccet mortaliter omitens: nam præceptum de restituendo est pro quacumque hora, at verò de recitando iuxta opinionem probabilem est totius officij. Ita Dian. 2. part. tract. 12. res. 8. cum Filliuc. & Curs. Moral. tom. 4. tract. 16. cap. 2. punct. 4. num. 56.

propositio obligationem supponebat, sed in adimplatione deficiebat. Sed ne Prædicatores nimiam sibi licentiam sumant in omittendo Officium Divinum, causa prædicationis, referam responsum Gregorij XIII. cuidam Prædicatori quotidie tres Conciones ad Populum magno cum animarum fructu prædicanti, qui quidem Pontifici supplicans pro dispensatione obtinenda ea de causa, ad non recitandum Horas Canonicas: Respondit illi Gregorius, quod refert Urbanus Carmelita in Theolog. Moral. & practica, tract. 2. regul. 8. *Se malle* (inquit Pontifex) *ipsam unice Concione populos instruere, se verò primum edificare, & implere spiritu devotionis per recitationem horarum, ut alijs deinde communicare possit de sui abundantia fervoris, & affectus in præcationibus hausti.* Ita adducit Magister Hozes hic, num. 2. fine. Qui ad Horas Canonicas tenetur, non potest Officium suscipere impeditivum recitationis earum, ut communis fert sententia, nisi gravissima causa interveniente: Vnde nec ratione studij excusandus est, quamvis in eo plures insumat horas pro consultis respondendis: quia ut in plurimum, non ita urget responsio, quod pro alio tempore differri non possit, nisi urgentissima, ut iam dixi, causa instant. Nec insuper excusat disponere libros, ut prælo mandentur: sic Bonacin. de Horis Canonicis, quæst. 6. punct. 2. num. 3. Villal. tract. 14. dif. 16. num. 8. Thom.

Hurt. tom. 1. resol. 10. vbi adducit Navarr. cap. 11. num. 32. qui refert sequentem Glossæ sententiam, quæ sic se habet: *Maledictum studium propter quod relinquitur Officium Divinum.* Ita Hozes, n. 3.

235 2. Non damnatur opinio asserens, quod si solus recitare non potest, bene verò cum altero, non obligatur socium recitationis vocare, nec etiam si alter se invitet, recitare cum illo tenetur, ut officium adimpleat; quia hoc privilegium est, quo uti non obligatur, qui habet illud. Contraria tamen opinio communior, probabiliorque est, ut videri hic est in Garcia, qui eam tenet tract. 2. in Summ. Moral. disp. 7. dub. 2. num. 8. & in Dian. de Horis Canonic. resol. 43. Nam quando præceptum commode adimpleri potest, implendum est. Sicut interdictus, qui ex Bullæ Cruciatæ privilegio potest Missæ adesse, assistere illi debet in die festo ex probabiliori opinione. Ex damnatione sequitur, quod non tenetur per alium recitare, qui per se, aut cum socio recitare non valet. Nec ab alio audire obligatur; quia qui solum audit, non recitat.

236 Religiosi habent diversa privilegia, ut cum illis à suis Prælati dispensari possit in Officio Divino admixta aliqua commutatione, propter aliquas occupationes non excusantes à recitatione, quæ videri possunt in nostr. Fr. Ant. à Spiritu Sancto, in direct. regul. tract. 2. disp. 2. & in Curs. Moral. tom. 4. tract. 16.

cap. 3. punct. 7. & in for. consc. citato num. 230.

VIGESIMASECUNDA propositio.

NON EST CONTRA IUSTITIAM Beneficia Ecclesiastica non conferre gratis, quia collator conferens, illa Beneficia Ecclesiastica, pecunia interveniente, non exigit illam pro Collatione Beneficij, sed veluti pro emolumento temporali, quod tibi conferre non tenebatur.

Damnata.

EXPLANATIO.

237 **S**upponendum 1. quod Beneficium est: *ius perpetuum percipiendi fructus de bonis Ecclesiasticis propter aliquod Officium Spirituale institutum autoritate Ecclesie, in quo ut ex communi advertit Correll. 8. in present. num. 137. tria considerantur: 1. Obligatio, & ius ad aliquam actionem, seu ministerium spirituale: 2. Ius percipiendi fructus ex bonis Ecclesiasticis: 3. Ipsa bona, seu fructus, quos Ecclesia dat.*

238 Pro 1. accipere aliquid temporale, est simonia ex Divino iure. Pro secundo est simonia ex iure Ecclesiastico; & aliqui dicunt, quod etiam ex iure Divino propter connexionem cum primo. Suarez, tom. 1. de Relig. lib. 4. cap. 24. à num. 7. Pro 3. hoc est, pro fructibus Ecclesiasticis, potest accipi, & reddi aliquid temporale. Vnde ius, quod habet conductor vulgò *Arrendador*, fructuum Eccle-

siasticorum, ad eos, non est Beneficium, sed pactum, quod iniit cum Beneficiario.

239 Supponendum 2. quod Beneficium tripliciter acquiritur, presentatione, electione, & collatione. Acquiritur ergò presentatione, quando Patronus præsentat aliquem pro Beneficio, & quando isto modo superior illud confert præsentato, dicitur institutio; quando datur per electionem, appellatur modus concurrendi superioris confirmatio. Collatione datur Beneficium, quando ad Episcopum, aut alium Prælatum superiorem pertinet Beneficium conferre absque presentatione, aut electione: & modus sic conferendi dicitur collatio. Dixi, quod etiam est iuxta aliquos simonia ex iure Divino, & Naturali accipere aliquid pro iure ad percipiendos fructus ex bonis Ecclesiasticis: nam ita connexum est hoc ius cum iure ad exercendas actiones, seu ministeria spiritualia, ut non valeant præscindi; quia prædicti fructus, si intelligantur, ut non orti à iure Spirituali, quod est in Beneficio, amittunt quod essentialiter requirunt, ut fructus Ecclesiastici sint; ergò inseparabile est, & impræscindibile ius percipiendi eos fructus, à iure spirituali in Beneficio: ergò si hoc est de iure Divino, & Naturali: ergò illud. Ita sentiunt Villal. tract. 27. dif. 28. num. 1. Sanch. in Concil. lib. 2. cap. 3. dub. 24. num. 1. Palao, disp. 3. punct. 13. & alij. Contra summistas quosdam, qui asserunt, esse tantum de iure Eccle-

225 Non damnatur hic opinio asserens, quod Beneficiatus, qui omnino distractus Officium Divinum recitavit, non obligatur ad restitutionem, etsi obligationem recitandi non impleverit, nam praecpta recitandi, & restituendi diversa sunt: & praecptum recitandi indirectè praecipit attentionem: & ideo Innocentius III. in cap. *Dolentes* iubet, ut devotè, & studiosè recitetur. Et praecptum restituendi ponitur, non recitanti- bus absque addito: & huic praecpto verè accomodatur, quod *Ecclesia non iudicat de occultis*. Ita refert Curs. Moral. *de Horis Canonicis*, cap. 2. punct. 4. num. 17. sic etiam Hozes cum Villal. sed ego id non admitto, quia iste verè non recitavit: & restitutio imponitur *non recitantibus, seu Horas Canonicas omittentibus*.

226 Non damnatur 2. opinio Dian. 2. part. tract. 12. resol. 25. asserentis, quod obligatio restituendi non oritur ex virtute iustitiae, sed Religionis: nam haec opinio non deobligat à restituendo, sed tantum designat radicem restitutionis, sed huic opinioni non assentio, quia restitutio est actus rigorosae iustitiae, non Religionis, quae solum est pars iustitiae, non subiectiva, sed potentialis.

227 Non damnatur 3. opinio apud Dian. 9. part. tract. 3. resol. 67. affirmans, quod qui vulgari idiomate, v. g. *Castellano*, recitaret Officium Divinum, non teneretur restituere: nam etsi materialiter peccaret, verè recitavit, Ita

Corella hic, numer. 132.

228 Non damnatur 4. asserere, quod Canonicus Choro assistens, quamvis nec ibi, nec extra Chorum recitet, non tenetur distributiones restituere; nam istae dantur pro assistentia, & hic verè assistit, & retributiones non comprehenduntur nomine fructuum Beneficij. Ita Dian. 4. part. tract. 4. resol. 149. cum alijs, & Torrecilla hic, num. 38. cum Escobar, & Sanchez. Torrecill. in praesent. num. 36. refert opinionem Salas de legibus, disp. 15. sect. 2. num. 27. affirmantis, quod Canonicus, qui fructus omnes sui Beneficij, quos Hispanè vocant *La gruesa*, iam accepit, si postea omittit Officium, non tenetur restituere; quia legitimè accepit, quam referens Dian. 2. part. tract. 12. resol. 8. sine, non impugnat, sed ego omnino rejicio, sentioque directè in damnatione comprehendi: quia licèt tunc licèt accepit, ea fuit conditione, ut Divinum impleverit Officium: quod si lethaler peccando omisit, reus mansit restitutionis.

VIGESIMA PRIMA propositio.

HABENS CAPELLANIAM

Collativam, aut quodvis aliud Beneficium Ecclesiasticum, si studio litterarum vacet, satisfacit sua obligationi, si officium per alium recitet. Damnata.

EXPLANATIO.

229 **S**entiendum est, quod habens Capellaniam Collativam, & vacat studio litterarum, non satisfacit obligationi recitandi, si officium per alium recitet, quia sic declarat Alexander. Ratio est: nam obligatio recitandi est onus personale: ergò supposito, quod occupatio, quaecumque sit, non tollit obligationem, nequid per alium adimpleri: sicut obligatus ad ieiunium, non adimplet ex eo quod alter per illum ieiunet.

230 Ex quo sequitur, quod talis Beneficiatus manet obligatus ad restituendum ex omissione horarum, etiamsi per alium officium recitet, quia si advertit ad damnationem omittit peccando graviter. Vide num. 222.

231 Non loquitur propositio de Capellanijs non collativis, vulgò, *de Legus*, quae absque Episcopi auctoritate, & obligatione ad maius officium fundantur.

232 Non damnantur 1. opiniones deobligantes à recitatione horarum, eo quod de earum obli-

gatione dubitent. Prima est, ut si Beneficium ita est tenue, ut non supersint Beneficiato (demptis sumptibus Missarum, & subsidijs) triginta annuatim ducata, vel ut alijs placet, tertia pars congrui alimentum, non teneatur Officium Divinum dicere. Vide Diana 2. part. tract. 12. resol. 9. & 4. part. tract. 4. resol. 146. & 5. part. tract. 5. resol. 25.

233 Secunda est, quod per Beneficium Ecclesiasticum inducens obligationem recitandi, non intelliguntur Vicaria, aut Pensio, vel Coadiutoria cum successione futura. Ita Palao, tom. 2. tract. 7. disp. 2. punct. 1. §. 2. num. 5. & 7. cum alijs. Non ergò praedictae opiniones, & aliae similes, quae dubitant de obligatione, & probabiliter assentiunt, eam non dari ad Horas Canonicas recitandas comprehenduntur in damnatione: nam propositio supponit certam in Beneficiato obligationem, & affirmat, quod per alium impleri possit, & relata, vel aliae similes opiniones deobligant, quia dubitant positivè de obligatione.

234 Non damnantur hic opiniones deobligantes à recitatione propter aliquas rationabiles causas, ut propter infirmitatem, assistentiam ad audiendas confessiones, Sermones laborandos, & praedicandos, omnino etiam voluntarie admissos, quod licèt fieri potest, dicunt Salmi nostr. tom. de peccatis, tract. 13. dub. 6. num. 103. & propter alias causas apud Authores videndas: & ratio, quia

Ecclesiastico, quod ius ad percipiendos fructus vendi nequeat, & probant à paritate: nam in Calice consecrato est inseparabilis materia à consecratione; & tamen materia Calicis est quid temporale: pro eaque temporale pretium accipi potest: ergo etsi in Beneficio illa duo iura ad ministeria spiritualia, & ad percipiendos fructus inseparabilia sint, erit dispensabile ab Ecclesia, vt pro hoc secundo pactum fiat de aliquo temporali. Nicol. Garcia de Benefic. part. 1. 1. cap. 2. num. 5. & alij. Resp. ex D. Thom. 2. 2. quæst. 100. artic. 4. ad 1. quod quando in vno vniuntur spirituale, & temporale, attendendum est, quale ex his primum sit, & principale; etsi hoc fuerit id, quod spirituale est, vt in Beneficijs constat, nequid temporale ab eo præscindi, quia tunc erit accessorium ad spirituale: *Et accessorium sequitur naturam principalis.* At verò quando temporale est primum, & spirituale accessorium: tunc præscindi potest ab spirituali, & pro eo pretium recipi. Et hoc modo est in Calice: & ideo pro temporali ipsius pactum venditionis est licitum fieri; & pro eo dari, & accipi pretium non plusquam temporale valet. Ita adducit Mag. Hozes hic, num. 78. Non tamen damnatur hic opinio secunda.

240 Sentiendum ergo est, esse contra iustitiam non conferre gratis Beneficia Ecclesiastica, etiam si pecunia præstata pro eorum collatione exacta fuerit à collatore, so-

lum pro emolumento temporali alterius, ad quod non tenebatur conferens; quia ita declarat Alexander. Ratio est: nam Patronus, vel elector ad Beneficium est obligatus ex iustitia, & non solum legali, verum etiam commutativa ad conferendum gratis Beneficia, quia cum Beneficia, quæ confert, non sint sua, sed Dei, & ab Ecclesia administrata, deficit contra pactum, & voluntatem Ecclesiæ, cuius administrationi subiacet, non conferendo gratis.

241 Nec valet, quod solum exigitur, & datur propter emolumentum temporale: nam titulus valde futilis, & absque fundamento est, & sic rationabiliter damnatus. Nam quod ego assero, constat ex cap. *De hoc, de simonia*, vbi Alexand. III. scribens Archiepiscopo Toletan. ait: *Regem, & Principes debes inducere, vt si que receperint à Prelato Episcopo, vt eius electioni præstarent assensum Ecclesiæ Oxomensis, sine diminutione restituant, cum ea, sine gravi sua salutis periculo, retineri non possint.* Vbi vides iniustitiæ peccatum dari, non conferendo gratis Beneficium.

242 Nec valet, quod Prelatus, aut Patronus potuit Beneficium dare Antonio, aut Francisco: ergo quia ius ad fructus temporales dedit isti, non illi, aliquid ei licebit accipere? Contra: ea libertas non est pretio æstimabilis; cum actus tribuendi sit ex obligatione, & pacto, quod sit gratis ex voluntate Ecclesiæ, & patet exemplo: nam si testator ordinat in testa-

ment-

mento, vt testamentarius distribuatur pauperibus quandam pecuniæ summam, non potest iste pactare cum isto, & illo paupere, quod illis eleemosinam dabit, reservando sibi pecuniæ partem; eo quod ea libertas æstimabilis pretio non est; cum elargitio testamentarij, sive istis, sive illis, actus est obligationis: ita similiter in nostro casu. Sic Hozes, num. 17.

243 Vndè, qui aliquid accipit, restituere tenetur: nam etsi dans voluntariè, & spontè dederit (quod non facile intelligitur) tamen ex iure Canonico fit incapax recipiendi: quia Deus, cuius Beneficia Ecclesiastica sunt, vel Ecclesia, cuius administratione subiacent, declaravit, vt ea gratis dari debeant. Vide Suarez de Religion. lib. 4. cap. 59. à num. 10. Vnde non solum contra iustitiam, verum & contra Religionem peccat; cum sit simonia ex iure Ecclesiastico. Torrec. in præsent. num. 135. affert doctrinam Suar. tom. 1. de Relig. lib. 4. cap. 24. num. 5. & à num. 12. dari nimirum in Beneficio, & id, quod est de iure Divino, & id, quod de iure Ecclesiastico est. De iure Divino est, quantum ad spirituale ius, quod includit ad aliquam functionem, vel ministerium spirituale, & hoc ius vendere, ita est intrinsecè malum, vt nec Summus Pontifex in eo dispensare potest. Ius autem, quod datur in Beneficio ad percipiendos fructus Ecclesiasticos, partim habet de iure Ecclesiastico, in eo, quod merè est temporale, & in hac

consideratione, potest vendi Beneficium ex Papæ dispensatione. Sed regula hoc iuxta dicta, vide num. 238.

244 Ex dictis sequitur, quod taliter conferens, vt asserbat damnata, tenetur ad restitutionem, & quia iniustus contra commutativam iustitiam, & quia simoniacus. Cui autem facienda sit restitutio? Probabilius iudico, quod Ecclesiæ, non autem danti; quia iste iuste privatur pecunia tradita, propter simoniam commissam. Distinguit, & benè Mag. Hozes hic, num. 21. quod si ante collationem Beneficij pactum rescissum est, pretium si iam traditum erat, restitui debet datori; quia nondum perfectum, seu consummatum est contractum. Si verò iam Beneficium collatum, & pecunia tradita, probabilius iudico Ecclesiæ restituendum, non danti: nam iste iuste privatur pecunia elargita propter simoniam commissam. Ita D. Thom. 2. 2. quæst. 100. art. 6. ad 3. & 5. & colligitur ex iure, cap. *De hoc, cap. Audivimus, de simonia.*

245 Adverte, quod dantur alij tituli, vel iura percipiendi fructus Ecclesiasticos, qui ad minus iuxta opinionem probabilem non sunt Beneficia; talia sunt plures pensiones, Præsimonia, Commendæ Ordinum Militarium, quæ si fuerint purè Clericales, erit simonia eas vendere; si purè Laicales, vt in plurimum sunt Commendæ Militarium, non erit. Si verò mixtæ, ex Bulla quadam Pij V. vendi non possunt, absque simonia labe. Vide

Vide circa hoc Cursum Moral. tom. 4. tract. 19. cap. 2. punct. 9. & 10.

VIGESIMATERTIA propositio.

FRANGENS IEIUNIUM Ecclesie, ad quod tenetur, non peccat mortaliter, nisi ex contemptu, vel ex inobedientia hoc faciat, puta, quia non vult se subicere præcepto.
Damnata.

EXPLANATIO.

246 **S**entiendum est, quod qui frangit voluntariè, & absque causa, ieiunium Ecclesiasticum, mortalitèr peccat, etiamsi non faciat ex contemptu, aut ex motivo inobediendi, quia ita declarat Alexander. Ratio est: quia præceptum, lex, aut consuetudo, animo se obligandi introducta, in materia gravi, gravitèr obligat, nisi aliud constet, ex præcipientis Legislatoris mente; sed ieiunij præceptum, est materia gravis, & potius constat de intentione obligandi in præcipiente: ergò gravitèr obligat.

247 Adverte, quod sicut ad adimplerem præcepti non requiritur intentio adimplendi illud, sed solum intentio faciendi, quod præcipitur: ita etiam ad peccandum in omittendo rem præceptam, non requiritur intentio non obediendi; sed sufficit, quod omittas voluntariè, cum possis, & tenearis. Ratio est: quia qui præcipit

actum, v. g. Religionis, vel Abstinentiæ, non præcipit actum obedientiæ, sed actum illius virtutis, & cum adimplere ex intentione obediendi, sit actus obediendi, non erit subditus obligatus ad adimplendum ex hac intentione. Vide Cursum Moral. tom. 3. tract. 11. cap. 2. punct. 7.

248 Et è contra: omittere ex contemptu, & ex motivo inobediendi, addit ad peccatum omissionis duplicem circumstantiam mutantem speciem peccati commissionis, & contra præceptum negativum, superiorem, vel proximum non contemnendi, & contra præceptum non operandi ex motivo inobediendi, quod meo videri negativum est; quia in illo motivo non peccat omittendo, cum ad motivum obediendi non teneatur: ergò committendo, ac consequenter contra præceptum negativum.

249 Non damnantur hic opiniones deobligantes à ieiunio, propter aliquas rationabiles causas, vel excusantes à fractione ex tanta, vel tali materia sumpta, eo quod iudicant parvam: quæ passim apud Authores inveniuntur; ut videri possint in foro consc. tract. 2. cap. 5. §. 4. præcipuè à num. 218. Qui scire voluerit, quomodo distinguuntur causæ excusantes ab omissione legis, & causæ, quæ extrahunt ab obligatione legis, videat Salm. nostr. tom. 4. in 1. 2. quæst. 19. de peccat. disp. 5. dub. 6. & Curs. Moral. tom. 3. tract. 11. cap. 2. punct. 10. à num. 158. do.

doctissimè Theologizantes, & in foro consc. tract. 3. cap. 2. §. 2. à num. 622.

250 Plures hic P. Corell. congerit opiniones, quæ in præsentia damnatæ non sunt; ut affirmantes, quod viri sexagenarij, & mulieres quinquagenariæ, & dubitans, an impleverit vigesimum, & primum annum, & infirmi, & valetudinarij, etiamsi sua culpa infirmitatem contraxerint, & stomacho debiles, qui horis assuetis alimentum sufficientem sumere non valent, & qui dormire non possunt, nisi cœnam accipiant, non obligantur ieiunio. Item nec pauperes non habentes undè vnicum, & rationale prandium faciant, obligantur; sicut nec vagi, & peregrini ad ieiunia territorij, & locorum per quæ transeunt.

251 Insuper nec damnatur opinio affirmans, quod non peccat mulier, quæ ieiunium omittit timore debilis valetudinis, vel deformitatis, vel gravis metus mariti sui non permittentis illam ieiunare. Et quod nec etiam peccat maritus, qui non ieiunat, eo quod ieiunando redditur impotens ad debitum vxori solvendum. Bonacin. tom. 2. disp. vlt. de præcept. Eccles. quæst. vltim. num. 14.

252 Deindè nec damnatur opinio asserens, quod qui omittit ieiunium, iudicans bona fide sufficientem adesse causam, non peccat, quamvis re ipsa insufficientis sit. Bonac. ibi, num. 20. Sà, v. *ieiunium*, num. 14. pro cuius

confirmatione vide in explicatio-
ne proposition. 52. damnatæ ab Innocent. XI. num. 850. advertentiam ex Caietano.

253 Item non damnatur opinio Leand. à Sacram. 3. part. tractat. 5. disp. 8. quæst. 140. Sentientis, eum qui magnam sentit in ieiunando difficultatem non ex gula vitio, sed à nimio naturali calore, qui voracitatem excitat, non obligari ieiunio.

254 Nec damnatur opinio affirmans, quod qui ex oblivione, aut inadvertentia per duas vices in die ieiunii quantitatem gravem comedit, non tenetur ad illud ieiunium. Bonac. vbi supr. quæst. 1. punct. 3. num. 8. Nec illa, quæ dicit, quod qui primo mane gravem sumpsit quantitatem, seu inadvertentèr, sive malitiosè, in quo peccavit, non tenetur eo die ieiunare, quæst. 145. 146. Sed hanc cum Corella non admitto, si pro sufficienti prandio ea cibi sumptio iudicatur.

255 Denique non damnantur opiniones, quæ dubitant de tempore obligationis in circumstantia dubitationis de media nocte, vel initio sequentis diei. Unde qui die Iovis dubitat de media nocte, vel an inceperit dies Veneris: & sufficienti facta diligentia, non vincitur dubium, potest adhuc verita pro Venere comedere. Et contra, si dubitatur de media nocte ad Sabbathum, nondum licebit carnes ientare: quia in primo casu libertas possidet. In 2. possidet lex; & idem de ieiunio di-

dicendum est. Omnia hæc congerit Corell. loc. citat. Circa opiniones horologiorum in observatione, aut de obligatione abstinence carnis, aut ieiunij, placuit sequentem resolvere dubitationem: quam in foro consc. tract. 3. cap. 1. §. 3. num. 591. trado his verb. *De aqui resulta vna grave difficultas; y es, que se sigue de lo dicho, que se puede vno conformar con vn Relox en la abstinencia de carne, y en el ayuno, y con otro para el ayuno de la Comunion, en esta forma: Supongamos, que el dia que precede es de Abstinencia: dà vn Relox las doce para el dia siguiente, que no es de abstinencia: Come carne, conformandose con el; y despues de comer carne dà otro Relox las doce; y en este caso, segun lo dicho, dexada la opinion del primer Relox, se puede acomodar con este, en orden à la Comunion, y comulgar esse dia; lo qual parece absurdo. Respondo con Lugo de Eucharistia, disput. 15. sect. 2. à num. 48. y con el comun sentir, que el que yà siguiò el primer Relox, no se puede conformar con el segundo: lo vno, por la dissonancia dicha: y lo otro, porque se presume, que el Legislador obliga en estos preceptos à no mudar la sententia; si bien, no parece improbable lo contrario; y que si con buena fee siguiò el primer Relox, sin intento de seguir despues el segundo, no se ha de condenar, mudando el animo con intento de comulgar, que antes*

no tenia; especialmente si despues de comer carne (y lo mismo de qualquier otro alimento) supo, ò se acordò, que avia esse dia algun gran Jubileo, ò se ofrecio otra grave causa de comulgar. Vea se Lugo, num. 47.

VIGESIMA QUARTA propositio.

MOLLITIES, SODOMIA, ET bestialitas sunt peccata eiusdem speciei infimæ; ideoque sufficit dicere in confessione se procurasse pollutionem. Damnata.

EXPLANATIO.

256 **S**entiendum est, quod mollities, sodomia, & bestialitas, sunt tria vitia diversæ speciei infimæ; & consequenter, qui commississet sodomiam, aut bestialitatem, non sufficit, quod in confessione dicat, se procurasse pollutionem, quia ita declarat Alexander, dum contrarium damnat. Et advertit, quod consequentia huius propositionis bona est, supposita falsitate antecedentis; & sic quamvis falsa in Theologia talis propositio, vt Alexander declarat, non opponitur Trident. sess. 14. cap. 5. præcipienti, vel declaranti, quod fateri debent omnes differentia, & circumstantiæ speciei diversæ peccatorum.

257 Quod autem pollutio, sodomia, & bestialitas specie distinguantur infima, patet: tum, quia

quia diversam contra rationem dissonantiam dicunt: tum, quia diverso modo deformitatis opponuntur castitati: tum, quia diversa formalis iniustitia fit semini naturæ, vel prodigendo illud per pollutionem, vel elargiendo intra eandem speciem individuo, aut vase indebito, vel in bestiam illud effundendo.

258 Et sic debent explicari in confessione, hæc peccata, vt specie diversa, non solum si consummata sint, verum & non consummata, vt sunt desideria, delectationes morosæ, & tactus libidinosi cum viro, aut bestia, & ait Busemb. in 6. Decal. præcepto, dub. 4. in fin. quod si tactus fiunt ex affectu ad personam eiusdem sexus, cum qua habentur, sodomia malitiam non effugiunt.

259 Non damnantur hic 1. opiniones asserentes, quod in sodomia non est obligatio explicandi, si fuit agens, aut patiens, nec si fuit cum viro, aut foemina; nec si cum eodem, vel diverso sexu; nec si cum consanguineo, aut affine; nec si cum virgine, aut soluta. Vide eas in Dian. 3. part. tract. 4. resol. 101. & 2. part. tract. 4. resol. 105. & in Moya, tom. 1. select. tract. 3. disp. 3. quaest. 3. cap. 3. sed ferè omnes has opiniones reuicio. Qui se cum bestia commiserit, non indiget explicare in confessione speciem bestia cognita: vt quod fuit cum ove, cane, asina, & c. Dian. 1. part. tract. 7. ref. 2.

260 Non damnatur opinio

affirmans, non esse mortale refricare brutorum verenda, etsi intentione solum videndi curiosè eorum semen. Sed eum cum Corell. hic, 8. impres. num. 105. non approbo, quia talis actio satis ad venerem provocat. Cum reservantur sodomia, & bestialitas, intelligitur de sodomia, & bestialitate completis, seu consummatis. Sanchez lib. 3. de Matrim. disput. 2. num. 5. Dian. 5. part. tract. 9. resol. 59. & quando sodomia non est perfecta, scilicet, vir cum foemina extra naturale vas, etiam si in prapostero sit, ait Diana, 2. part. tract. 17. & 3. miscel. resol. 62. cum Bonacin. Cruz, & Filliuc. non manere reservatam, nec subiectam poenis decreti Pij V. vide forum consc. tract. 2. cap. 8. §. 1. num. 269. & 270.

VIGESIMA QUINTA propositio.

QUI HABUIT COPULAM cum soluta, satisfacit confessionis præcepto dicens, commissi cum soluta grave peccatum contra castitatem, non explicando copulam. Damnata.

EXPLANATIO.

261 **S**entiendum est, quod qui habuit copulam cum soluta, non satisfacit præcepto confessionis dicendo, commissi cum soluta grave peccatum contra castitatem; quia ita declarat hic Alexander.

Ratio est: quia nisi ignorantia invencibili fiat, non satisfit præcepto Divino de integritate materiali confessionis, & hoc, vt suppono, absque gravi causa: ergo confessio est nulla, ac consequenter non adimpletur præceptum de confessione facienda. Explicatur hoc: nam licet ex vna parte assentiamus opinioni affirmanti, non dari obligationem ad fatendas circumstantias aggravantes intra eandem speciem; & ex alia, vt certum iudicamus, quod peccatum cogitationis, seu verbi, aut operis non consummati, vt inhonesti tactus absque copulam, & consummatum, vt copula carnalis, si idem habeant obiectum, sunt eiusdem speciei: attamen, si peccatum sit consummatum, seu externum, etsi non consummatum, explicandum est: quia hæc non sunt præcisè circumstantiæ accidentales talis numeri peccati, quæ non fateri debent iuxta opinionem, si speciem non mutant; sed substantiam huius numeri peccati, vt ex communi ait Curs. Moral. tom. 1. tract. 6. cap. 8. punct. 7. num. 2. vnde, qui non fatetur consummationem peccati patrati, non fatetur peccatum, quod commisit. Vide May. tom. 1. select. tract. 3. disp. 3. cap. 5. à n. 42.

262 Ex verbis Concil. Tridentin. colligitur, nam sess. 14. cap. 5. ita loquitur: *Verum cum universa peccata mortalia, etiam cogitationes, homines ira filios, & Dei inimicos reddant, necessum est, omnium etiam veniam, cum aperta,*

& verecunda confessione à Deo querere. Vbi vt vides, respectu peccatorum, quæ tantum de cogitatione sunt, ponit illud ampliativum *etiam*, in quo supponit, quod externa declaranda sunt.

263 Non damnatur hic 1. quod quando poenitens fatetur peccatum consummatum, v. g. copulam, non indiget fateri tactus, aut verba obscena antecedentia, & absque interruptione morali ordinata ad copulam; & etiam probabiliter, nec immediate subsequenter: quia sunt appendices, & adhærentes copulæ, ita Moya, tract. 3. disput. 2. quæst. 1. §. 3. à num. 17. & 42.

264 Et generaliter, dicto peccato consummato, seu sine obiecto, non est necessè explicare cogitationes, verba, & actiones absque interruptione morali ad eundem peccatum ordinatas, nisi habeant circumstantiam speciei diversam. Sic Moya, à num. 17. & ille, qui venereos tactus cum muliere cepit habere absque intentione copulæ, & etiam si cum intentione illam non habendi, si postea copula cum illa secuta fuit, non indiget illam intentionis negationem, seu novam intentionem in confessione aperire. Moya, select. tom. 1. tract. 3. disp. 2. quæst. 2. à num. 2. E contra, vt dictum est, quando peccatum externum datur, non sufficit internum confiteri, sufficit tamen externum dicere, quia exterior actus non subsistit sine interiori; & ita illo explicato, declaratur iste.

iste. At verò interior dari potest absque exteriori; & sic interiori, vel in communi confessio contra eam virtutem commisso, non manet confessum exterius peccatum; quod eo ipso ad substantiam, & individuationem ipsius pertinet; & consequenter non dicitur in confessione peccatum commissum, exteriori non declarato.

265 Non damnantur 2. hic opiniones excusantes ob aliquam gravem, & rationabilem causam ab integritate materiali confessionis. Vide eas in explicatione propositionis 59. damnatae ab Innocentio XI.

266 Pluresque in hac materia vagantur opiniones, & refert hic Corella, non damnantur. Vt qui copulam habuit cum non baptizata, non indiget aperire in confessione eam circumstantiam. Et qui cum mortua pollutionem tantum voluntariam commisit; & qui occasionaliter cum dormiente, non est raptor; & qui cum virgine consentiente absque violentia, non est formalis stuprator; & qui habuit oscula, seu alios tactus cum muliere, etiam impudendis, non indiget explicare in qua parte fuerunt; & sponsus, qui cum sponsa non commiscetur, sed cum alia, non obligatur eam explicare circumstantiam.

267 Torrecilla hic, num. 5. & 6. asserit, non esse in presenti damnatam opinionem Caramuellis, Terransini, Tamburini, & aliorum, quos sequitur Verde, quæst. 3. §. 8. num. 65. affirman-

tium, quod qui copulam habuit cum soluta satisficit confessioni dicendo: *Commisi grave peccatum cum soluta in specie naturali luxuria.* Sed eam opinionem nulatenus sequor, cum ea forma verborum non explicet copulam, quæ declarari debet, vt hoc numero peccatum dicat poenitens.

VIGESIMASEXTA propositio.

QUANDO LITIGANTES
habent pro se opiniones aequo probabiles, potest Iudex pecuniam accipere pro ferenda sententia in favorem unius præ alio.
Damnata.

EXPLANATIO.

268 **I**Ta dissonum semper visum fuit rationi, quod Iudex à litigantibus munera, vel dona accipiant, vt non solum ius Canonicum, in cap. *Cum ab omni, de vita, & honestate Clericor.* & in cap. *Statutum, de rescript. in 6.* & ius civile: *L. Plebis cito, ff. de officio Praesulis, & in iure Recopil. Hisp. leg. 16. tit. 5. lib. 2. & in leg. 5. tit. 9. lib. 3.* graviter prohibeatur Iudicibus, vt à litigantibus munera accipiant; quæ quidem leges in conscientia, & graviter obligant, vt videre est in Tapia, tom. 2. lib. 5. quæst. 13. art. 6. verum & nationes barbaræ id abhorretere censuerunt, sufficit pro mille celebris iustitia, & exemplar Cambisses